

ANTONI NADAL

BARTOMEU COLOM I PASTOR
PERFIL D'UN HOME CÍVIC

PAPERS

PALMA
2021

BARTOMEU COLOM I PASTOR. PERFIL D'UN HOME CÍVIC

El jurista i reconegut especialista en dret autonòmic i lingüístic Bartomeu Colom i Pastor va néixer el 27 de març de 1951 al carrer de Sant Jaume de la ciutat mallorquina de Sóller. Fou el quart dels cinc fills de Francesc, comerciant solleric, i de Margalida, filla de l'emigració sollerica, nascuda a la ciutat mexicana de Puebla. Va estudiar l'ensenyament primari al col·legi Sagrats Cors (es Convent) de Sóller i el secundari i el curs preuniversitari al col·legi La Salle de Palma. A Sóller es va integrar a l'escoltisme amb l'agrupament Capità Angelats, que va influir poderosament en la seva formació integral (anys després, Colom va destacar aspectes d'aquest moviment precursor, com la capdavantera normalització lingüística en el seu si, la influència de l'escoltisme català, el coneixement del país i l'antifranquisme).¹ Resident a Sóller, el 1969 es va matricular a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Llicenciat el 1974, el febrer del 1975 va obtenir una beca de formació de personal investigador atorgada per la Direcció General d'Universitats i Investigació, que fou un incentiu per preparar la seva tesi doctoral, titulada «Problemàtica estatutària a les Illes Balears, aspectes orgànics politicoadministratius» i dirigida pel doctor Rafael Entrena Cuesta, catedràtic de dret administratiu de la Universitat de Barcelona.

¹ Cf. *Converses sobre escoltisme. 25 anys d'escoltisme a Mallorca. XXV aniversari, 1956-1981*, Palma: Moviment Escolta i Guiatge de Mallorca, Delegació Diocesana d'Escoltisme, 1981, p. 58, 59 i 75.

Mentrestant, va fer el servei militar a Palma, circumstància que no va obstar perquè s'adherís públicament a la petició d'amnistia per als presos i exiliats polítics i del restabliment de les llibertats.²

A la introducció de l'edició de la tesi, Colom va indicar que la primera idea d'elaborar-la li va tenir quan, estudiant dret administratiu, «contemplàvem el model canari de capítols (*cabildos*), i vàiem que a les Balears s'aplicava el sistema provincial comú». La tesi, «iniciada per aplicar el sistema canari a les Balears, i començada a escriure en castellà»,³ finalment fou redactada en català, assessorat lingüísticament pel lletraferit solleric Andreu Arbona i pel sociolingüista eivissenc Isidor Marí. D'una manera semblant, la idea inicial va anar evolucionant cap a l'estudi de la regió autònoma o política. Colom va mostrar el seu agraïment a Fèlix Pons perquè l'havia ajudat «a trobar la dimensió política adequada del tema» i a Gregori Mir, per les seves idees sobre organització interinsular.

Ja abans de defensar-la el 22 de setembre de 1977, l'elaboració de la tesi va generar expectació, com palesen l'entrevista que li va fer Guillem López Casasnovas per al diari *Menorca* el gener del 1977 (Colom va fer treball de camp a Menorca i les Pitiüses per recopilar informació) i els articles «Una tesis doctoral sobre la autonomía balear», de l'advocat, historiador i polític Gregori Mir, publicat al *Diario de Mallorca* a l'agost, i «Un valioso estudio sobre la autonomía balear», editorial del setmanari *Sóller*, redactat per Miquel Marquès i Coll i publicat al setembre. Segons Mir, a les Balears es vivia una altra època respecte al *problema* autonomista: «Sectores sociales cada vez más amplios se interesan por el tema.»⁴ Pel seu cantó, el periodista solleric remarcava que treballs com el de Colom eren d'una necessitat absoluta «en estos instantes para interesar a la población isleña acerca del sistema político

² Carta al director del setmanari *Sóller*, 8 de gener de 1976.

³ Bartomeu COLOM, *L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears: discussió i proposta d'un model d'organització político-administratiu*, Barcelona: Curial, 1978, p. 16.

⁴ Gregori MIR, «Una tesis doctoral sobre la autonomía balear», *Diario de Mallorca*, 25 d'agost de 1977, p. 9.

y administrativo por que habrán de regirse en el futuro».⁵ En efecte, com recordaran Guillem Simó i Isidor Marí al pròleg del seu treball *El debat autonòmic a les Illes durant la Segona República* (1991), a la segona meitat dels anys setanta es van editar altres estudis que es complementaven, i que permeten parlar d'una nova promoció d'investigadors socials, com *El mallorquinisme polític*, de Gregori Mir (1975); «Notes per a una història del Projecte d'Estatut de les Illes de 1931», de Guillem Simó (1976); *Menorca segle XX: De la monarquia a la República* (1976) i *Els menorquins i l'autonomia* (1977), de Josep M. Quintana, i *Baleares y el coste de su autonomía: Debate contra un prejuicio* (1978) i *Una política econòmica per a les nostres illes* (1979), de Miquel Alenyà, als quals cal afegir-hi la reedició d'*Els mallorquins*, de Josep Melià, amb el títol *La nació dels mallorquins* (1977).

El 7 d'octubre de 1977, el diari *Avui* va publicar la nota «Tesi doctoral sobre l'autonomia de les Illes» que donava notícia de la lectura de la tesi doctoral de Colom a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona: «L'obra estudia els problemes i solucions d'un estatut d'autonomia per a les Illes. Després d'una anàlisi de les institucions històriques politicoadministratives per les quals s'han regit les Illes des del 1230 i d'un estudi de dret comparat de l'organització de les illes Açores, Madeira, Còrsega, Sardenya, Sicília i fins i tot Canàries, proposa una regió autònoma per a les illes Balears amb un doble nivell de competències: unes insulars i altres interinsulars, que implicarien un doble nivell d'òrgans.» La nota conclou destacant que «la tesi fou llegida en català, i és la primera que en aquesta branca del dret és llegida en la llengua materna del doctorand. Va obtenir la qualificació d'excel·lent *cum laude*.»⁶

Arran del Pacte Autonòmic subscrit el juny del 1977 per la majoria de les forces polítiques balears, Colom va formar part de la Comissió Tècnica Intersinsular –constituïda després de les eleccions generals del

⁵ M. M. C., «Un valioso estudio sobre la autonomía balear», editorial del setmanari *Sóller*, 3 de setembre de 1977, p. 3.

⁶ *Avui*, 7 d'octubre de 1977, p. 7.

15 de juny a instància de la Federació Socialista Balear-PSOE i integrada per membres de diverses comissions insulars⁷ per a preparar i estudiar els règims preautonòmic i autonòmic.

Aquell any 1977 va començar a exercir com a advocat a Sóller, on va signar petites col·laboracions al setmanari *Sóller*, i com a docent, substituint Fèlix Pons, a la secció delegada de la Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona a Palma, situada a l'edifici Sa Riera, de la qual serà secretari fins a l'octubre del 1980 i director en funcions del Departament de Dret Administratiu fins al febrer del 1979 (també ho serà des del febrer del 1980 fins a l'octubre del 1983). Abans d'acabar el curs 1977-1978 es va crear la Universitat amb seu a Palma, integrada per la Facultat de Dret, entre altres facultats i escoles universitàries.⁸ Els alumnes matriculats a la Facultat de Dret aquell curs foren una mica més d'un miler (266 en l'assignatura que va impartir, Dret Administratiu I).⁹

El 2000 el registrador de la propietat i professor de dret civil Joan Vidal va evocar la Facultat amb un retrat agut de Colom:

«El profesor Colom apareció por la Facultad de Derecho de Palma de Mallorca allá por los años setenta, mediada la década. Fue aquella una época gloriosa, en la cual un grupo de profesionales dio el empujón definitivo a la erección de una Facultad de una enorme dignidad, que colocó a muchos de sus alumnos en los cuerpos de élite del Estado.

En sus inicios, la judicatura aportó sus mejores hombres, con Miguel Miravet a la cabeza, José Presencia, el ex ministro Ledesma; el Colegio de Abogados de Baleares, a algunos de sus eximios, como

⁷ Comissions insulars jurídiques, econòmiques i culturals.

⁸ Llei 18/1978, de 15 de març, sobre creació d'una universitat amb seu a Palma de Mallorca, BOE núm. 66, de 18 de març de 1978.

⁹ Cf. Juan RAMALLO MASSANET i Francisco RAMALLO MASSANET, «Algunos datos estadísticos relativos a la Facultad de Derecho», a: AUTORES DIVERSOS, *Miscelánea socio-lógico-jurídica con motivo del homenaje de los juristas de Baleares a Don Germán Chacártegui y Sáenz de Tejada*, Palma, 1982, p. 98.